COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 4
2012

ASPECTE PRIVIND SECURITATEA ROMÂNIEI LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI

Gabriel I. NĂSTASE
Filofteia REPEZ

CONCLUZII:

- ***Securitatea ca stare sau situație este relativă în timp şi spațiu. România nu poate să-şi mențină securitatea națională fără a fi parte a Europei („România are nevoie de Europa, fiindcă numai în cadrul european îşi poate afla stabilitatea şi dezvoltarea”[1]. Clasa politică are datoria de a promova şi apăra interesele naționale în orice loc şi în orice timp. Istoricul Neagu Djuvara crede în abilitatea noastră politică de a juca un rol de frunte în marele ansamblu continental[2])***
- ***Aşadar, securitatea prin cooperare implică şi pentru România sentimentul unui viitor împărtăşit în mod comun cu alte state.***
- ***Pentru promovarea şi apărarea intereselor sale naționale, România va acționa atât prin mijloace proprii de natură politică, diplomatic, economic, juridică, social, militară, de informații, cât şi prin cooperare cu alte state şi participarea la procese multinaționale şi în organizații internaționale.***
- ***Aflarea pe teritoriul românesc trei din cele zece coridoare paneuropene, dar şi participarea țării noastre la scutul antirachetă sunt privite ca o garanție a integrării României în structurile de securitate europene şi euroatlantice. Sunt aspecte importante ce privesc securitatea României la începutul secolului XXI.***

---

[1] Lucian BOIA, **România - țară de frontieră a Europei,** Editura Humanitas, Bucureşti, 2007, p. 318.
[2]Neagu DJUVARA, **O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri,** Editura Humanitas, Bucureşti, 2010, p. 263.

România, ca țară și poporul său ca entitate socială, a contribuit de-a lungul istoriei la realizarea securității în zona de conviețuire împreună cu celelalte asemenea entități, dar și pe întregul continent european. După sfârşitul Războiului Rece, prin efectivele sale militare și civile, România a participat activ la înfăptuirea securității și în alte zone ale planetei. Prin aderarea la valorile europene și euroatlantice, țara noastră și-a asumat un nou profil strategic, afirmându-se ca important furnizor de stabilitate regional și participant activ la desfășurarea unor inițiative zonale.

Mediul de securitate internațional a devenit mai complex, fluid și volatil, este într-o continuă schimbare. Modificările de orice apărute în oricare parte a lumii se resimt mai mult sau mai puțin și în mediile de securitate naționale. De exemplu: efectele globalizării, fenomen principal care influențează mediul de securitate contemporan, sunt simțite și în mediul de securitate românesc; cooperarea, ca trăsătură a mediului de securitate european, se resimte și în mediul de securitate din România prin promovarea și apărarea valorilor democratice.

O resursă importantă a mediului de securitate intern este democrația. Finalizarea proceselor derulate pe plan național după Revoluția din decembrie 1989 au impus și impun eforturi costisitoare. Pluralismul politic, acceptarea deosebirilor cultural și ideologice, a diversității etnice, respectarea drepturilor omului, care modelează activitatea instituțiilor statului de drept în eliminarea oricăror forme de marginalizare pe criterii etnice, religioase, sociale, de sex sau orientare politică, stabilitatea politică sau guvernarea eficientă sunt realități și necesități ale societății românești.

1. Conceptul de securitate în viziune românească

Percepția poporului român asupra securității naționale a fost diferită. Până în anul 1989, considerat *„anul Domnului”*[3], se aprecia că primejdiile la adresa societății românești veneau doar din exterior, și, ca atare, apărarea națională îngloba și chiar subordona securitatea națională. Anul 1989 a scos în evidență un adevăr demonstrat practice privind falsificările conceptual promovate ideologic pentru a disocia încrederea de liniște: *„încrederea se acorda pe bază de reciprocitate, într-un sistem politico-polițienesc, organelor represive ale partidului-stat, iar cea de-a doua – liniștea se obținea, ca o consecință în manifestările aparente ale populației, inducând puterii sentimental ordinii”*[4].

Abordarea românească, plasată în proximitatea încheierii Războiului Rece, considera securitatea națională rezultanta fenomenelor produse pe două planuri distincte, dar corelate între ele: care sentimentul dat de absența amenințării sau percepția lipsei de amenințare devenea dominant.[5]

După 1989, conceptul de securitate cunoaște noi înțelesuri, urmare a faptului că definirea sa are în vedere toate domeniile importante ale activității (politic, economic, social, ecologic, cultural, militar). Percepția obiectiv/ subiectiv asupra securității naționale nu este neglijată; în ultima perioadă unii autori[6] au acordat o atenție deosebită reprezentării sociale a securității sau dimensiunii psihosociale a securității.

Securitatea națională este plasată după securitatea individuală și înaintea securității colective. Explicația este simplă: Strategia de Securitate Națională a României din 2006 este focalizată, din perspectiva finalității sale democratice, pe

Gabriel I. NĂSTASE este conferențiar universitar doctor, Director general al Departamentului de Studii Universitare de Masterat, Facultatea de Finanțe, Bănci și Contabilitate, Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”.

Locotenent-colonelul Filofteia REPEZ este lector universitar doctor în cadrul Departamentului operații întrunite, studii strategice și de securitate al Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București.

tivă am considerat ar fi relevante următoarele definiții: securitatea națională este asociată *„stării generalizate de linişte şi încredere că existența unei națiuni este în afară de orice pericol*”, iar securitatea colectivă este asociată stării conform căreia *„relațiile dintre state sunt determinate de luare pe cale de tratat a unor măsuri de apărare comună împotriva unei agresiuni*”[7].

Cooperarea pentru realizarea şi menținerea securității, în dimensiunea individuală sau națională, este indispensabilă securității colective. Cooperarea pentru înfăptuirea securității colective trebuie să fie edificată într-un mediu instituțional puternic[8], care să reflecte angajamentul statelor membre de a veni în sprijinul oricăruia dintre ele, atunci când ar putea fi victima unei amenințări cu agresiunea sau unei amenințări naturale sau produse ca urmare a acțiunii umane.

Provocările la adresa securității Uniunii Europene, respectiv: terorismul, proliferarea armelor de distrugere în masă, conflictele regionale, instabilitatea statală, crima organizată, precizate în Strategia Europeană de Securitate *„A Secure Europe in a Better World*” şi adoptată de Consiliul Europei în decembrie 2003, se regăsesc şi în Strategia de Securitate Națională a României (2006). Securitatea națională a României poate fi pusă în pericol nu numai de riscuri sau amenințări (terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, conflictele regionale, criminalitatea transnațională organizată, guvernarea ineficientă), ci şi de o serie de vulnerabilități, disfuncționalități şi o serie de fenomene grave, de natură geofizică, meteoclimatică ori asociată, provenind din mediu sau reflectând degradarea acestuia, inclusiv ca urmare a unor activități umane periculoase, dăunătoare sau iresponsabile.[9] În perioada actuală, provocările la adresa securității naționale sunt preponderent de natură nemilitară şi mai ales internă, manifestându-se în special în domeniul economic, financiar, social şi ecologic.

Combaterea acestor provocări la nivel național, regional şi internațional presupune găsirea unor soluții de contracarare şi evaluare, materializate în politici de securitate sau arhitecturi de securitate.

De la terminarea Războiului Rece s-a trecut de la securitatea bazată pe forța militară la *securitatea bazată pe reasigurare, cooperare şi interdependență*, care presupune măsuri de consolidare a încrederii, acorduri privind controlul armelor şi dezarmarea şi o diplomație preventivă.

După 1990, România a cunoscut o transformare fundamental a politicilor de apărare: de la o abordare axată pe asigurarea securității proprii şi protecția teritoriului național, s-a trecut la implicarea în asigurarea securității în sud-estul Europei, iar după 2008 la articularea unor politici privind participarea la proiecte politico-militare la nivel multi-regional care înglobează componenta de reconstrucție şi stabilizare în zone îndepărtate de continental european, precum Asia Centrală şi Orientul Mijlociu. Prin urmare, a devenit o realitate, după 1990, faptul că abordarea securității naționale nu se poate realiza doar prin prisma factorului militar. Condiția esențială pentru un management competitive al securității nu este dată doar de reformele instituționale, ci şi de principiile indivizibilității securității, transparenței şi angajamentului global şi regional al comunității internaționale.[10]

În actualul mediu de securitate contemporan, sistemul de securitate național are ca principale funcții promovarea şi protecția intereselor naționale, garantarea şi apărarea suveranității, independenței, integrității constituționale şi a unității statului român, a democrației şi a statului de drept. De asemenea, sistemul de securitate al României trebuie să asigure libertatea de acțiune a țării în relațiile cu alți actori statali şi nonstatali, participarea activă la gestionarea situațiilor de criză zonală şi să asigure sprijinul în situații de urgențe civile (dezastre naturale, accidente industriale etc.).

---

[3] Victor DUȚĂ, **Puterea şi parapsihologia,** Editura Miracol, Bucureşti, 2000, p.18.

[4] Eugen BĂDĂLAN, **Securitatea României. Actualitate şi perspectivă. Un punct de vedere,** Editura Militară, Bucureşti, 2001, p. 34, apud. Ioan GRECU, **Securitate prin cooperare, soluția stabilității regionale,** Editura Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, Bucureşti, 2005, p. 12.

[5] Conform Cornel CODIȚĂ, **Cursa înarmărilor. Determinări şi implicații social-politice,** Editura Militară, Bucureşti, 1989, apud. Ioan GRECU, *op. cit.,* p. 103.

[6] Pe larg această dimensiune este analizată de Alexandra SARCINSCHI, **Vulnerabilitate, risc, amenințare.**

Securitatea ca reprezentare psihosocială, Editura Militară, Bucureşti, 2007, pp.154-169.

[7] O. A. TUDORACHE, *Conf. of interests in Europe: NATO – OSCE*, în **Studii de Securitate**, vol.2, nr.1/2004, apud. Conf. univ. dr. Gabriel I. NĂSTASE, **Implicaţiile cercetării ştiinţifice, dezvoltării tehnologice şi inovării în sistemul de securitate,** Editura Pro Universitaria, Bucureşti, 2010, p. 205.

[8] Ioan GRECU, *op.cit.,* p. 110.

[9] Acestea sunt precizate în **Strategia de Securitate Naţională a României,** Bucureşti, 2007, pp.12-16.

[10] Conform Viorel MIHĂILĂ, **Identitatea naţională. Identitate europeană. Simboluri şi confruntări,** Editura Militară, Bucureşti, 2009, p. 61.

2. România – punct de legătură între ţările Asiei Centrale şi Europa

În prezent se manifestă o tendinţă de integrare în domeniul transporturilor prin realizarea unei legături stabile şi fluente între Europa şi Asia Centrală, între reţelele de transport (feroviare, rutiere şi de transport combinat) ale celor două continente.

Pentru promovarea intereselor naţionale de securitate, România, în calitate de punct de legătură între ţările Asiei Centrale şi Europa, foloseşte o serie de acţiuni: politice, economico-financiare, sociale, diplomaţie etc. Susţinerea şi promovarea intereselor naţionale presupune existenţa unor capacităţi şi posibilităţi ale statului român, adică existenţa resurselor securităţii naţionale.

România este ideal poziţionată pentru a juca un rol de pivot, atât ca ţară de tranzit, cât şi ca participantă activă pe traseul marilor fluxuri economice, cu o dinamică ascendentă previzibilă între Europa şi Asia. România dispune de cel mai mare şi mai utilat port de pe litoralul vestic al Mării Negre (Constanţa), racordat la marile coridoare europene şi a culoarul de transport caucazian. De asemenea, România dispune de mari capacităţi în industria de rafinare şi prelucrare petrochimică şi este în curs de a implementa o infrastructură modernă de telecomunicaţii la nivelul exigenţelor europene şi internaţionale. România este producător, importator, dar şi prelucrător de produse petroliere, având o capacitate de procesare de 34 de milioane tone de ţiţei anual şi dispunând de o importantă industrie petrochimică, de o reţea naţională de transport (portul Constanţa poate prelua 24 milioane tone anual), putând asigura un export al produselor rafinate de 12 milioane tone.[11] Valorificarea potenţialului de care dispune ţara noastră se poate realiza prin atragerea unor investiţii străine şi substanţiale ca volum şi din punctul de vedere al selecţiei inteligente a partenerilor.

Conferinţa Paneuropeană a Miniştrilor Transporturilor organizată în Insula Creta, din martie 1994, a stabilit coridoarele de transport din Europa Central de Est; cu acest prilej s-a stabilit ca teritoriul României să fie străbătut de următoarele coridoare:

- **coridorul 4**: coridor feroviar ce leagă Europa de Marea Neagră (prin Dresa – Praga – Bratislava – Gyðr - Budapesta – Arad – Craiova –Sofia - Salonic/Plovdiv - Istanbul), cu *ramura 4C* (Arad – Bucureşti - Constanţa) are ca punct terminus portul Constanţa. Acest traseu face parte din reţelele de pe teritoriul României component ale reţelelor feroviare europene (Acordul European privind marile linii internaţionale de cale ferată AGC, Acordul European privind marile linii de transport combinat şi instalaţii conexe AGTC şi Proiectul privind realizarea căii ferate transeuropene TER). *Ramura 4C* este continuată de la Constanţa (Portul Agigea) la Samsun (coasta de nord a Anatoliei din Republica Turcia), prin linia de feribot care este deservită de două nave româneşti specializate. Prin această linie feribot se deschide o legătură stabilă şi eficientă între Europa şi ţările din Orientul Apropiat şi Mijlociu (Iran, Irak, Siria ş.a.) atât cu vagoane, cât şi cu autovehicule (RO-RO);
- **coridorul 7**: Dunăre – Main - Rhin, ce leagă Europa Occidentală de Marea Neagră prin intermediul canalului Dunăre - Marea Neagră şi considerat a fi soluţia de transport ieftină şi cu grad de poluare redus. De remarcat faptul că, prin realizarea legăturii maritime între Constanţa Sud (România) şi Samsun (Turcia), transportul materiilor prime şi produselor finite între Asia şi

Europa şi invers se realizează prin contribuţia României cu utilizarea navelor feribot Mangalia şi Eforie;

- **coridorul 9**: realizează o legătură multinodală între Finlanda, Rusia, Ucraina, Belarus, Lituania, Moldova, România, Bulgaria şi Turcia, şi se constituie ca o axă europeană nord-sud şi conectează zonele de transport de la Marea Baltică, Marea Neagră şi Marea Mediterană. Coridorul parcurge următoarea rută: Helsinki - St. Petersburg - Moscova/Poscov – Kiev – Lujbasevka – Chişinău – Bucureşti – Dimitrovgrad - Alexandroupoli, cu *ramura A*, de la Ljubasevka la Odessa şi o *ramură B*, de la Kiev prin Minsk – Vilnius – Kaunas - Klaipedaa/Kaliningrad.

Aceste coridoare pot fi incluse în categoria infrastructurii critice din România, pentru că sunt bunuri vitale pentru funcţionarea normal a societăţii şi a sistemului securităţii naţionale.

[11] Conform Gabriel I. NĂSTASE, **Coridoare logistice internaţionale,** Editura Universitară, Bucureşti, 2009, p. 31.

3. Participarea României la scutul antirachetă american

Participarea românească la scutul antirachetă a fost acreditată în 2001, cu ocazia vizitei efectuate de fostul ministru al apărării, Ioan Mircea Paşcu, la Washington pentru promovarea cauzei României de integrare în NATO.

La 4 februarie 2010, România a fost invitată în mod oficial de SUA pentru a participa la scutul antirachetă. La aceeaşi dată, Consiliul Suprem de Apărare al Ţării (CSAT) a aprobat propunerea de găzduire a interceptorilor tereştri de tipul SM-3 ca parte a planului Administraţiei Obama privind *abordarea gradual-adaptivă a sistemului de apărare antirachetă în Europa.* La 17 iunie 2010, România a început negocierile bilateral cu SUA privind cadrul juridic necesar participării la sistemul de apărare antirachetă.

Sistemul de apărare antirachetă American la care participă şi ţara noastră este realizat în contextul în care ameninţările reprezentate de rachetele cu rază scurtă sau medie de acţiune sunt în creştere, obiectivul acestui scut fiind acela de a spori securitatea colectivă a NATO şi, prin urmare, şi a României.

Baza legală prin care Consiliul Suprem de Apărare al Ţării a decis amplasarea de capabilităţi terestre de interceptare este reprezentată de: articolul 118 aliniatul 5 din Constituţia României, Legea nr. 291 din 2007 privind intrarea, staţionarea, desfăşurarea de operaţiuni sau tranzitul forţelor armate străine pe teritoriul României, Legea nr. 51 din 1991 a siguranţei naţionale – articolele 17 şi 2, Legea nr.45 din 1994 a apărării naţionale a României – articolul 1.[12]

După adoptarea hotărârii de către Consiliul Suprem de Apărare al Ţării, Ministerul Afacerilor Externe, prin comunicatele oficiale, a făcut o serie de precizări legate de: temeiul adoptării deciziei (Summit-urile NATO de la Bucureşti din 2008 şi cel de la Strasbourg-Kehl din 2009); necesitatea consultărilor cu alte state în ceea ce priveşte participarea la sistemul antirachetă; motivaţia deciziei (cele mai recente studii arată faptul că zona geografică din care face parte România, respectiv sud-estul Europei, este din ce în ce mai vulnerabilă la ameninţări cu rachete cu rază scurtă şi medie de acţiune); consecinţele adoptării deciziei (va creşte securitatea naţional atât direct, prin protecţia pe care o aduce întregului teritoriu românesc, cât şi indirect, pentru că sistemul va avea un rol important de descurajare, care să poată îndepărta un risc); finanţarea sistemului (România va pune la dispoziţie doar locaţia pentru interceptor, cheltuielile pentru implementarea abordării gradual-adaptive a sistemului antirachetă vor fi suportate de SUA) etc.[13]

Decizia de participare a ţării noastre la scutul american antirachetă a fost apreciată ca fiind „*o decizie destinată sporirii securităţii şi, ca urmare, o prioritate a politicii de apărare*“[14]. În alocuţiunea preşedintelui României susţinută cu ocazia întâlnirii de început de an cu şefii misiunilor diplomatice acreditaţi la Bucureşti, se precizează că „*securitatea poate fi asigurată ... şi prin implementarea de proiecte cu potenţial descurajator, cum ar fi scutul aliat antirachetă.*”[15]

Beneficiile amplasării acestui scut sunt legate de protejarea defensivă a teritoriului național, împotriva oricăror lansări de rachete, ostile sau accidentale, care ar putea afecta teritoriul național de oriunde ar veni. În plus, este şi un prilej pentru România de a-şi demonstra calitatea de membru al Alianței Nord-Atlantice şi de a spori participarea părții române la luarea unor decizii.

[12] Rodica DINULESCU, **Argumentul nuclear în politica externă a statelor,** Editura Institutul European, Iaşi, 2011, p. 327.
[13] Idem, pp. 330-348.
[14] Idem, p. 328.
[15] Ibidem.

PROPUNERI:

- ***Înțelegerea aspectelor noi ce privesc securitatea României determinate de modificările intervenite în mediul de securitate regional şi internațional;***
- ***Cunoaşterea importanței coridoarelor pan-europene ce străbat teritoriul românesc şi a amplasării scutului american antirachetă ca o dovadă a recunoaşterii României ca parte a lumii contemporane.***

***COLOCVIU STRATEGIC* este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiințifică, conferințelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată şi societate, din țară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiințifică din domeniul securității.**

Publicație realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei Universității Naționale de Apărare „Carol I”
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/403/2012

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro